

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

24 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski (przewodniczący)

SSN Ewa Stefańska (sprawozdawca)

SSN Piotr Telusiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 24 kwietnia 2024 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Skarbu Państwa - Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych
i Autostrad w Warszawie

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 20 grudnia 2021 r., V ACa 738/21,

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych
i Autostrad w Warszawie

przeciwko T. spółce akcyjnej w W.

z udziałem interwenienta ubocznego I. w P.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok w części, tj. w punktach 1 i 2,
i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu
w Warszawie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu
Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Ewa Stefańska

Marcin Łochowski

Piotr Telusiewicz

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 lutego 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie, po rozpoznaniu sprawy z powództwa Skarbu Państwa reprezentowanego przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad (dalej: „GDDKiA”) przeciwko T. spółce akcyjnej w W., przy udziale po stronie pozwanej interwenienta ubocznego I.. w P., w punkcie pierwszym umorzył postępowanie w zakresie żądania zasądzenia kwoty 36 878 470,19 zł; w punkcie drugim oddalił powództwo w pozostałym zakresie; w punkcie trzecim i czwartym orzekł o kosztach procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że 12 października 2015 r. Skarb Państwa reprezentowany przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad (jako zamawiający) zawarł z I. w P. (jako wykonawcą) umowę na wykonanie bliżej określonego odcinka drogi ekspresowej S-5. Załącznik do umowy stanowiły m in. Warunki Szczególne Kontraktu (dalej: „WSK”), które przewidywały płatność zaliczkową.

Wykonawca złożył pisemne wnioski o wypłatę zaliczki, w tym drugiej zaliczki w wysokości 36 878 470,19 zł, stanowiącej 9 % zaakceptowanej kwoty kontraktowej. Wniósł też zabezpieczenie zwrotu zaliczki w formie gwarancji ubezpieczeniowej (dalej: „Gwarancja”) wystawionej 4 lipca 2017 r. przez gwaranta T. S.A. Beneficjentem Gwarancji był Skarb Państwa reprezentowany przez GDDKiA. Gwarancja zabezpieczała zobowiązanie wykonawcy wobec beneficjenta dotyczące zwrotu zaliczki w związku z zawartą umową. W punkcie 3 Gwarancji gwarant zobowiązał się nieodwołanie, bezwarunkowo, na pierwsze pisemne żądanie beneficjenta, do zapłacenia kwoty nieprzekraczającej sumy gwarancyjnej wynoszącej 36 878 470,19 zł. Ustalono, że wypłata z tytułu Gwarancji nastąpi w terminie 14 dni od daty doręczenia gwarantowi przez beneficjenta w terminie obowiązywania Gwarancji (tj. w okresie od 4 lipca 2017 r. do 31 grudnia 2018 r.) pisemnego wezwania do zapłaty, zawierającego kwotę roszczenia i numer rachunku bankowego, na który ma nastąpić wypłata Gwarancji. Żądanie do zapłaty beneficjenta miało zostać przekazane gwarantowi: a) na adres gwaranta za pośrednictwem banku prowadzącego rachunek beneficjenta, bezpośrednio

lub listem poleconym, lub kurierem, który to bank beneficjenta miał potwierdzić, że podpisy złożone pod żądaniem zapłaty należą do osób uprawnionych do składania oświadczeń woli dotyczących praw majątkowych beneficjenta albo b) bezpośrednio albo listem poleconym na ww. adres gwaranta, przy czym podpisy złożone pod żądaniem zapłaty, które należą do osób uprawnionych do składania oświadczeń woli dotyczących praw majątkowych beneficjenta, miały zostać potwierdzone przez notariusza (punkty 7 i 16 Gwarancji).

W punktach 13-15 Gwarancji wskazano, że gwarancja została sporządzona zgodnie z prawem polskim; do praw i obowiązków wynikających z gwarancji stosuje się przepisy prawa polskiego, a wszelkie spory mogące wyniknąć z Gwarancji będą rozstrzygane przez sąd powszechny właściwy miejscowo dla siedziby beneficjenta Gwarancji. Aneks nr 1 do gwarancji zawartym na wniosek wykonawcy 18 grudnia 2017 r. wydłużono datę ważności gwarancji. Zamawiający 24 sierpnia 2017 r. dokonał na rzecz wykonawcy przelewu zaliczki w łącznej wysokości 36 878 470,19 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że pismem z 11 czerwca 2019 r. zamawiający złożył wykonawcy oświadczenie o odstąpieniu od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy. Zasadność odstąpienia od umowy jest przez wykonawcę kwestionowana. Pismem z 12 czerwca 2019 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 36 878 470,19 zł z tytułu Gwarancji, w terminie 14 dni kalendarzowych od otrzymania wezwania na wskazany w piśmie rachunek bankowy prowadzony przez Bank. Pismem z 25 czerwca 2019 r. T. S.A. odmówił płatności kwoty żądanej przez powoda wskazując, że nie zostały spełnione warunki formalne przewidziane w gwarancji, od spełnienia których uzależnione było powstanie obowiązku płatności po stronie pozwanego. Pismo to zostało doręczone powodowi 27 czerwca 2019 r.

Orzeczeniem z 26 czerwca 2019 r. Sąd w R. na skutek wniosku I. w P. przeciwko Skarbowi Państwa – GDDKiA, T. S.A., E. SA, M. SA o zastosowanie środka zabezpieczającego polegającego m.in. na powstrzymaniu GDDKiA od egzekwowania gwarancji, nakazaniu T. niedokonywania wypłat z tytułu gwarancji na rzecz GDDKiA, oraz nakazaniu E. SA, M. SA niedokonywania wypłat z tytułu kontrgwarancji na rzecz T., stwierdzając na wstępie jurysdykcję oraz właściwość

sądu, do którego wniesiono powództwo, zgodnie z art. 25 i 31 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (dalej: rozporządzenie: „1215/2012”) uwzględnił powyższy wniosek w całości. Orzeczenie zostało uznane za wykonalne 26 czerwca 2019 r. Postanowienie zabezpieczające Sądu w R. zostało zaopatrzone w zaświadczenie wydane przez Sąd w R. 12 lipca 2019 r., zgodnie z treścią art. 53 rozporządzenia 1215/2012.

Powód 10 lipca 2019 r. skierował do B. zlecenie obsługi roszczenia (żądania zapłaty) z gwarancji obcej, zwracając się z prośbą o kontynuowanie doręczenia żądania zapłaty na podstawie Gwarancji za pośrednictwem ww. banku oraz o potwierdzenie, że podpisy złożone pod żądaniem zapłaty należą do osób uprawnionych do składania oświadczeń woli dotyczących praw majątkowych beneficjenta oraz o doręczenie pozwanemu załączonego żądania zapłaty wraz z potwierdzeniem podpisów przez bank. Zlecenie podpisane zostało przez Zastępcę Dyrektora Oddziału ds. Ekonomiczno-Finansowych M. Z. i Zastępcę Dyrektora Oddziału ds. Inwestycji Z. S. Do zlecenia GDDKiA załączył żądanie zapłaty gwarancji kwoty 36 878 470,19 zł z 10 lipca 2019 r., z 14 - dniowym terminem płatności. Żądanie zapłaty Gwarancji zostało podpisane przez Zastępcę Dyrektora Oddziału ds. Inwestycji Z. S. oraz Zastępcę Dyrektora Oddziału ds. Ekonomiczno-Finansowego M. Z. Do wezwania dołączono: 1) pełnomocnictwo dla Zastępcy Dyrektora Oddziału ds. Inwestycji Z. S., 2) pełnomocnictwo dla Zastępcy Dyrektora Oddziału ds. Ekonomiczno-Finansowego M. Z., 3) akt powołania p.o. Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad T. Ż., 4) ubezpieczeniową gwarancję zwrotu zaliczki z 4 lipca 2017 r. i aneks nr 1 do gwarancji. Tego samego dnia Starszy Specjalista ds. Sprzedaży B. Region [...] A. O. własnoręcznym podpisem potwierdziła, że zlecenie zostało podpisane przez osoby upoważnione do zaciągnięcia zobowiązań w imieniu GDDKiA.

Wezwanie do zapłaty Gwarancji wystosowane przez powoda 10 lipca 2019 r. zostało doręczone pozwanemu 15 lipca 2019 r. osobiście przez pracownika Banku K. J. Wraz z żądaniem wypłaty Gwarancji złożono pismo, w którym potwierdzono, że figurujące na żądaniu zapłaty gwarancji podpisy M. Z. i Z. S. zostały złożone przez

osoby uprawnione do składania oświadczeń woli dotyczących praw majątkowych beneficjenta. Pismem z 5 lipca 2019 r. T. S.A. odmówił płatności kwoty żądanej przez powoda wskazując, że odmowa wynika z obowiązku zastosowania się przez pozwanego do postanowienia Sądu w R. z 26 czerwca 2019 r., zgodnie z treścią którego T. S.A. jest zobowiązany do niedokonywania wypłat z Gwarancji.

Sąd w R. 26 września 2019 r. wydał orzeczenie, w którym stwierdził brak jurysdykcji sądu włoskiego w sprawie wniosków złożonych przez I. w P. przeciwko Skarbowi Państwa Rzeczypospolitej Polskiej oraz T. S.A. i wnioski o zabezpieczenie odrzucił. Zabezpieczenie upadło 3 października 2019 r., co zostało stwierdzone w zaświadczeniu wydanym przez Sąd w R. 8 października 2019 r., zgodnie z art. 53 rozporządzenia 1215/2012.

Wobec treści orzeczenia Sądu w R. z 26 czerwca 2019 r., powód pismem z 9 października 2019 r. wezwał pozwanego do bezzwłocznego dokonania zapłaty Gwarancji w wysokości 36 878 470,19 zł oraz odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od 27 czerwca 2019 r. Pozwany 18 października 2019 r. przełał na rzecz powoda 36 878 470,19 zł.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, nie zasługiwało na uwzględnienie powództwo w zakresie kwoty 806 274,50 zł dochodzonej tytułem skapitalizowanych odsetek wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od daty wytoczenia o nie powództwa do dnia zapłaty, w związku z zarzutem, że wypłata kwoty z Gwarancji nastąpiła z opóźnieniem. Sąd ten nie podzielił bowiem stanowiska powoda, że pozwany spóźnił się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, co uzasadniałoby zastosowanie art. 481 § 1 k.c.

Sąd Okręgowy wskazał, że w ubezpieczeniowej gwarancji zwrotu zaliczki z 4 października 2017 r. określone zostały formalne przesłanki, jakim powinno odpowiadać żądanie zapłaty z gwarancji. Zgodnie z treścią gwarancji, zapłata przez gwaranta kwoty 36 878 470,19 zł następowała „nieodwołanie, bezwarunkowo, na pierwsze pisemne żądanie Beneficjenta” skierowane w czasie jej ważności, tj. do 18 listopada 2019 r., na wskazany adres gwaranta za pośrednictwem banku prowadzącego rachunek bankowy beneficjenta gwarancji bezpośrednio lub listem poleconym, lub kurierem, który to bank miał potwierdzić, że podpisy złożone

pod żądaniem zapłaty należą do osób uprawnionych do składania oświadczeń woli dotyczących praw majątkowych w imieniu beneficjenta.

Oceniając na tym tle żądanie wypłaty z gwarancji zawarte w piśmie powoda z 12 czerwca 2019 r., Sąd Okręgowy uznał je za nieskuteczne mimo jego prawidłowego doręczenia. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, wezwanie zawierało brak formalny, gdyż nie obejmowało prawidłowego potwierdzenia przez bank podpisów osób podpisanych pod wezwaniem. W konsekwencji roszczenie powoda nie stało się wymagalne z dniem 26 czerwca 2019 r., a żądanie zasądzenia odsetek od chwili upływu terminu na wypłatę gwarancji na podstawie wniosku z 12 czerwca 2019 r. nie mogło zostać uwzględnione.

Oceniając natomiast żądanie wypłaty z gwarancji zawarte w piśmie powoda z 10 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy nie miał wątpliwości, iż spełniało ono wymagane warunki formalne niezbędne do dokonania wypłaty, tj. wskazywało kwotę roszczenia, zawierało numer rachunku bankowego, na który należy wpłacić żadaną kwotę oraz zostało przekazane gwarantowi za pośrednictwem banku, który w piśmie z 11 lipca 2019 r. potwierdził, że złożone na wezwaniu podpisy należą do osób uprawnionych do składania oświadczeń woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych w imieniu beneficjenta. Żądanie to zostało doręczone pozwanemu 15 lipca 2019 r., a zatem w okresie obowiązywania gwarancji. Formalnej prawidłowości tego wezwania nie kwestionował również pozwany.

Niezależnie od powyższego Sąd pierwszej instancji uznał, że odmowa przez pozwanego zapłaty na podstawie tego wezwania była uzasadniona faktem wydania 26 czerwca 2019 r. przez Sąd w R. postanowienia zabezpieczającego, które m.in. nakazywało T. S.A. niedokonywanie wypłat z tytułu gwarancji na rzecz GDDKiA. Postanowienie zabezpieczające było natychmiast wykonalne, zostało zaopatrzone zaświadczeniem Sądu w R. zgodnie z art. 53 rozporządzenia 1215/2012 i obowiązywało w dacie otrzymania przez pozwanego żądania zapłaty z 11 lipca 2019 r.

Sąd pierwszej instancji nie zgodził się argumentacją powoda, że pozwany jako podmiot profesjonalny powinien samodzielnie ocenić, iż sąd włoski nie miał jurysdykcji do orzekania w sprawie głównej, a w konsekwencji powinien zignorować

orzeczenie tego sądu i dokonać wypłaty z gwarancji. W ocenie Sądu Okręgowego powód (podobnie jak pozwany) nie był uprawniony do samodzielnego badania jurysdykcji Sądu w R. Rozstrzyganie jurysdykcji na gruncie przepisów rozporządzenia 1215/2012 oraz uznawanie orzeczeń należy do wyłącznej kompetencji sądów państw członkowskich, a nie stron postępowania. Powód i pozwany byli obowiązani do respektowania treści postanowienia zabezpieczającego, jak i do jego wykonania, tak długo jak pozostawało ono w mocy.

Sąd Okręgowy podkreślił, że Sąd w R. w orzeczeniu z 26 czerwca 2019 r. przesądził wstępnie swoją jurysdykcję oraz właściwość sądu zgodnie z przepisami rozporządzenia 1215/2012. Co więcej, postanowienie zabezpieczające wydane przez włoski sąd zostało uznane za wykonalne 26 czerwca 2019 r. i zaopatrzone w zaświadczenie wydane przez Sąd w R. 12 lipca 2019 r. zgodnie z art. 53 rozporządzenia 1215/2012, w którego pkt 4.6.2.2.1 zaznaczono, że środek orzekł sąd mający jurysdykcję do orzekania w sprawie głównej.

W świetle powyższego Sąd pierwszej instancji stwierdził, iż pozwany był uprawniony, a nawet zobowiązany do tego, aby twierdzić, że w okresie obowiązywania postanowienia zabezpieczającego Sądu w R. nie może dokonać wypłaty gwarancji na rzecz powoda. Obowiązkiem powoda – na mocy powyższego postanowienia zabezpieczającego – było natomiast powstrzymanie się od realizacji roszczeń z gwarancji ubezpieczeniowej.

W konsekwencji Sąd pierwszej instancji doszedł do wniosku, że brak jest podstaw do przyjęcia, iż roszczenie z tytułu gwarancji stało się wymagalne 25 lipca 2019 r., a pozwany opóźniał się ze spełnieniem świadczenia od 26 lipca 2019 r. Pozwany był bowiem związany orzeczeniem Sądu w R. z 26 czerwca 2019 r. aż do czasu upadku zabezpieczenia, co nastąpiło dopiero 3 października 2019 r., a zostało potwierdzone w zaświadczeniu wydanym przez Sąd w R. 8 października 2019 r. W dniu 9 października 2019 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty gwarancji, a 18 października 2019 r. pozwany przelał na rzecz powoda kwotę 36 878 470,19 zł. Biorąc pod uwagę, iż spełnienie świadczenia przez pozwanego nastąpiło w ciągu 10 dni od stwierdzenia przez Sąd w R. upadku zabezpieczenia i w ciągu 9 dni od dnia wezwania pozwanego do zapłaty przez powoda, według Sądu Okręgowego brak jest

podstaw do przyjęcia, że pozwany pozostawał w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia, którego termin realizacji wynosił 14 dni.

Wyrokiem z 20 grudnia 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powoda i orzekł o kosztach postępowania.

Sąd drugiej instancji wskazał, że ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy wymagały zmiany w zakresie dotyczącym daty, do jakiej wydłużono termin ważności gwarancji aneksem nr 1 przez ustalenie, że termin ten wydłużono do 18 listopada 2019 r., a nie do 18 listopada 2018 r., jak błędnie wskazano w uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia, a także w zakresie dotyczącym daty odmowy przez pozwanego płatności kwoty żądanej przez beneficjenta pismem datowanym na 10 lipca 2019 r. z powołaniem się na obowiązek zastosowania się przez T. S.A. do postanowienia Sądu w R. z 26 czerwca 2019 r., która to odmowa nastąpiła pismem pozwanego z 25 lipca 2019 r., a nie pismem z 5 lipca 2019 r., jak wadliwe wskazał Sąd pierwszej instancji w pisemnych motywach orzeczenia. Ponadto ubezpieczeniowa gwarancja zwrotu zaliczki została wystawiona 4 lipca 2017 r., a nie 4 października 2017 r., jak błędnie wskazał Sąd Okręgowy. W pozostałym zakresie Sąd Apelacyjny przyjął ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji za własne.

Odnosząc się do zarzutu dokonania błędnej wykładni postanowień Gwarancji i wezwania do zapłaty z 12 czerwca 2019 r., Sąd Apelacyjny podzielił pogląd Sądu pierwszej instancji, iż samo stwierdzenie przez pracownika banku na piśmie zawierającym żądanie zapłaty z gwarancji, że potwierdza zgodność podpisów z kartą wzorów podpisów (k. 213), jest niewystarczające dla przyjęcia, że doszło do poświadczenia prawidłowości reprezentacji powoda i realizacji wynikającego z gwarancji obowiązku potwierdzenia przez bank, iż żądanie zapłaty zostało podpisane przez osoby uprawnione do składania oświadczeń woli dotyczących praw majątkowych beneficjenta. Bank powinien był zweryfikować nie tylko zgodność podpisów z wzorem, ale także zbadać czy osoby te są nadal (w szczególności w dacie złożenia podpisów) upoważnione do reprezentacji powoda w zakresie składania oświadczeń woli dotyczących praw majątkowych beneficjenta. W konsekwencji Sąd Apelacyjny podzielił pogląd Sądu Okręgowego, że wezwanie

do zapłaty z 12 czerwca 2019 r. nie spełniało warunków zawartych w gwarancji i nie wykreowało ważnego zobowiązania pozwanego z tytułu gwarancji ubezpieczeniowej.

Sąd Apelacyjny zaakceptował stanowisko Sądu Okręgowego, że wymogi formalne spełniało wezwanie do zapłaty z 10 lipca 2019 r., doręczone pozwanemu 15 lipca 2019 r. Niemniej jednak wezwanie to było nieskuteczne ze względu na zabezpieczenie dokonane przez Sąd w R. postanowieniem z 26 czerwca 2019 r. Zdaniem Sądu drugiej instancji, orzeczenie to było wiążące dla stron tego postępowania.

Sąd Apelacyjny uznał, że nie doszło po stronie pozwanego do opóźnienia w rozumieniu art. 481 § 1 k.c., uzasadniającego zasądzenie odsetek za opóźnienie w związku z otrzymanym żądaniem zapłaty z 10 lipca 2019 r. Podkreślił, że odpowiedzialność gwaranta nie ma charakteru odpowiedzialności bezwzględnej, a wezwanie do zapłaty nie skutkuje wymagalnością roszczenia w każdym wypadku niezależnie od okoliczności, jakie występują w dacie jego złożenia. Nie można bowiem przyjąć, że dostosowanie się przez pozwanego do rozstrzygnięcia sądowego w postaci orzeczenia Sądu w R. z 26 czerwca 2019 r. może rodzić obowiązek uiszczenia powodowi odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego.

Powód wniósł skargę kasacyjną, w której zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w części, tj. co do punktów 1 i 2 oraz domagał się uchylenia tego wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania. Skarżący zarzucił naruszenie: art. 65 § 1 i 2 w zw. z art. 56 w zw. z art. 354 § 1 i 2 k.c. w zw. z pkt 6 i 7.1 Gwarancji oraz w zw. z oświadczeniem Banku z 12 czerwca 2019 r.; art. 481 § 1 w zw. art. 455 w zw. z art. 354 § 1 k.c. w zw. z pkt 6 i 7.1 Gwarancji; art. 25, 31, 35, 44, 45 i 53 rozporządzenia 1215/2012. Na tej podstawie wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 806 274,50 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia wytoczenia powództwa o te odsetki (tj. od 7 stycznia 2020 r. – data modyfikacji powództwa)

do dnia zapłaty, a także obciążenie pozwanego i interwenienta ubocznego kosztami procesu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedziach pozwany i interwenient uboczny wniesli o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie.

Skarżący zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie art. 65 § 1 i 2 w zw. z art. 56 w zw. z art. 354 § 1 i 2 k.c. w zw. z pkt 6 i 7.1 Gwarancji oraz w zw. z oświadczeniem Banku z 12 czerwca 2019 r. umieszczonym na treści żądania zapłaty z 12 czerwca 2019 r., polegające na uznaniu, iż żądanie to nie było skuteczne, gdyż nie spełniało wynikającego z gwarancji wymogu potwierdzenia przez B., że zostało podpisane przez osoby uprawnione do reprezentowania beneficjenta lub przez niego upoważnione w tym zakresie. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, B. powinien zweryfikować nie tylko zgodność złożonych podpisów na żądaniu zapłaty z posiadanym przez siebie wzorem podpisów, lecz także zbadać czy osoby te są nadal upoważnione do reprezentowania beneficjenta. Według powoda jest to pogląd błędny a żądanie zapłaty z 12 czerwca 2019 r. było skuteczne.

Zarzut ten jest tylko częściowo trafny, albowiem ma rację skarżący podnosząc, że B. nie miał aktualnej wiedzy w tym zakresie i w związku z tym nie mógł potwierdzić, że podpisy złożone pod żądaniem zapłaty należą do osób uprawnionych do składania oświadczeń woli dotyczących praw majątkowych beneficjenta. Bank nie musiał być bowiem informowany na bieżąco przez beneficjenta o zmianach w zakresie tych osób uprawnionych.

Jak ustaliły Sądy obu instancji, z treści Gwarancji wynika, że żądanie zapłaty miało zostać przekazane gwarantowi: a) na adres gwaranta przy ul. [...], W. za pośrednictwem banku prowadzącego rachunek beneficjenta, bezpośrednio lub listem poleconym, lub kurierem, który to bank beneficjenta miał potwierdzić, że podpisy złożone pod żądaniem zapłaty należą do osób uprawnionych do składania

oświadczeń woli dotyczących praw majątkowych beneficjenta albo b) bezpośrednio albo listem poleconym na ww. adres gwaranta, przy czym podpisy złożone pod żądaniem zapłaty, które należą do osób uprawnionych do składania oświadczeń woli dotyczących praw majątkowych beneficjenta, miały zostać potwierdzone przez notariusza (punkty 7 i 16 Gwarancji). Celem wprowadzenia wymogu potwierdzenia podpisów osób podpisanych pod żądaniem zapłaty przez bank lub notariusza było wzmocnienie bezpieczeństwa obrotu przy wykonywaniu uprawnień z gwarancji ubezpieczeniowej. Nie był to więc – wbrew twierdzeniom skarżącego – wymóg bez znaczenia (obojętny) dla realizacji gwarancji, lecz powinien on zostać spełniony przez beneficjenta. O wymogach formalnych żądania zapłaty gwarancji – co do zasady - decyduje treść dokumentu Gwarancji, a nie jej wykładnia celowościowa. Jednakże w przedmiotowej sprawie B. nie potwierdził podpisów osób podpisanych pod żądaniem zapłaty z 12 czerwca 2019 r., a tylko ich zgodność z wzorami podpisów. Wprawdzie nie spełniało to wymagania przewidzianego w Gwarancji, lecz – zdaniem Sądu Najwyższego - nie można tego wymogu traktować w sposób bezwzględny, albowiem B. nie był w stanie zweryfikować czy osoby podpisane pod wezwaniem są upoważnione w danej chwili do składania oświadczeń woli w imieniu beneficjenta. Mógł jedynie sprawdzić, czy podpisy tych osób są z punktu widzenia formalnego poprawne, a więc czy są zgodne z wzorem podpisów i czy osoby te są wpisane do KRS jako członkowie zarządu.

Ma rację ponadto skarżący zarzucając naruszenie art. 481 § 1 w zw. art. 455 w zw. art. 354 § 1 k.c. w zw. z pkt 6 i 7.1 Gwarancji, prowadzące do nieprawidłowego przyjęcia przez Sąd Apelacyjny, że pozwany nie pozostawał w opóźnieniu w spełnieniu żądania zapłaty z 11 lipca 2019 r. z uwagi na obowiązywanie środków zabezpieczających ustanowionych orzeczeniem Sądu w R. z 26 czerwca 2019 r., które upadło z dniem 3 października 2019 r. i dopiero z tą datą rozpoczął bieg termin wymagalności ww. żądania zapłaty. Powód jest zdania, że zgodnie z art. 455 k.c. w zw. z pkt. 5 Gwarancji w zw. z art. 481 § 1 k.c. termin spełnienia świadczenia pieniężnego wyznaczony treścią Gwarancji i żądaniem zapłaty z 11 lipca 2019 r. upłynął 25 lipca 2019 r., więc pozwany ponosi odpowiedzialność za czas opóźnienia w spełnieniu świadczenia pieniężnego, chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności.

Z ustaleń faktycznych Sądów obu instancji wynika, że powód jako beneficjent wystąpił do pozwanego jako gwaranta z kolejnym żądaniem zapłaty 11 lipca 2019 r. Wezwanie to nie było obarczone brakami formalnymi, lecz – zdaniem Sądu Apelacyjnego – w dacie jego doręczenia pozwanemu nie było skuteczne, z uwagi na obowiązywanie postanowienia zabezpieczającego wydanego przez Sąd w R. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazano, że skutek wezwania wobec gwaranta nastąpił dopiero po upadku tego zabezpieczenia. Natomiast skarżący nie zgodził się z tym poglądem, twierdząc, że żądanie to było skuteczne już w chwili jego złożenia. W ocenie Sądu Najwyższego stanowisko powoda nie jest pozbawione racji, albowiem wydanie przez Sąd w R. postanowienia zabezpieczającego z 26 czerwca 2019 r., zaopatrzonego w zaświadczenie na podstawie art. 53 rozporządzenia 1215/2012, nie mogło wyeliminować powstałego w stosunkach między stronami procesu skutku materialnoprawnego w postaci wymagalności roszczenia o zapłatę gwarancji, spowodowanego złożeniem przez beneficjenta żądania zapłaty w dniu 11 lipca 2019 r. Zabezpieczenie bowiem – ze swej istoty – nie modyfikuje stosunków materialnoprawnych, a jedynie może wstrzymywać ich realizację. Wierzycielowi należą się odsetki za opóźnienie nawet wówczas, gdy dłużnik nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie, przy czym przyczyna tego opóźnienia jest prawnie irrelevantna.

Uzupełniając wskazać należy, że w sytuacji, jeżeli: 1) dłużnik wskutek okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności, nie wie, kto jest wierzycielem, albo nie zna miejsca zamieszkania lub siedziby wierzyciela; 2) wierzyciel nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych ani przedstawiciela uprawnionego do przyjęcia świadczenia; 3) powstał spór, kto jest wierzycielem; 4) z powodu innych okoliczności dotyczących osoby wierzyciela świadczenie nie może być spełnione – może złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego (art. 467 k.c.). Należałoby więc rozważyć, czy wydanie przez Sąd w R. postanowienia zabezpieczającego zakazującego gwarantowi zapłaty gwarancji ubezpieczeniowej na rzecz beneficjenta, a także nakazującego beneficjentowi wstrzymanie się ze złożeniem żądania zapłaty gwarancji, mogłoby stanowić przesłankę złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego. Ponieważ, zgodnie z art. 470 k.c., ważne złożenie do depozytu sądowego ma takie same skutki jak spełnienie

świadczenia, dłużnik może w ten sposób uniknąć obowiązku zapłaty odsetek wynikających z opóźnienia w spełnieniu świadczenia.

Wobec treści zapadłego w niniejszej sprawie wyroku uchylającego zaskarżone orzeczenie i przekazującego sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, na obecnym etapie postępowania niecelowe było odnoszenie się przez Sąd Najwyższy do pozostałych zarzutów zawartych w skardze kasacyjnej, w szczególności zarzutów naruszenia art. 25, 31, 35, 44, 45 i 53 rozporządzenia 1215/2012.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.

Ewa Stefańska
[SOP]

Marcin Łochowski

Piotr Telusiewicz